

Sygn. akt VI U 20/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 03 kwietnia 2019 r.

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR Zofia Pawelczyk

Protokolant: protokolant sądowy Patrycja Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2019 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy K. L.

przeciwko (...) w W.

przy udziale M. P.

o zasiłek chorobowy i zwrot świadczeń

na skutek odwołania K. L.

od decyzji (...) w W. z dnia 23 października 2018 r. znak (...) - (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwalnia K. L. z obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego w kwocie 1.751,60 zł (jeden tysiąc siedemset pięćdziesiąt jeden złotych sześćdziesiąt groszy) za okres od 07.04.2018r. do 05.05.2018r.

Sygn. akt VI U 20/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 października 2018 r., znak: (...) - (...) (...) w W. zobowiązał K. L. do zwrotu pobranego zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego w kwocie 1.751,60 zł za okres od 07.04.2018r. do 05.05.2018r. wskazując, że na podstawie art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 926, tekst jedn.) ww. świadczenie zostało przez ubezpieczoną pobrane nienależnie.

W dniu 26 listopada 2018 r. ubezpieczona wniosła odwołanie od przedmiotowej decyzji (k. 1-3). Ubezpieczona zaskarżyła decyzję organu rentowego w całości, zarzucając naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r., poz. 645, tekst jedn.) oraz wniosła o jej uchylenie. W uzasadnieniu ubezpieczona podniosła, że w okresie objętym decyzją ubezpieczona była w ciąży i nie wiedziała w jaki sposób zakończy się postępowanie przed Sądem Rejonowym w Siedlcach, wobec czego w ocenie ubezpieczonej nie zachodzą przesłanki uznania świadczenia za pobrane nienależnie. Co istotne, ubezpieczona podkreśliła, że jako osoba pobierająca zasiłek chorobowy nie została pouczona o braku prawa do jego pobierania zgodnie z art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na pozew z 18 stycznia 2019 r. (k. 5) organ rentowy podniósł, że w okresie od 7.04.2018 r. do 05.05.2018 r. ubezpieczona pobrała zarówno wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, jak i zasiłek chorobowy. W ocenie ZUS K. L. otrzymała świadczenia z różnych, wykluczających się wzajemnie źródeł spełniających podobne funkcje, wobec czego podtrzymano stanowisko wyrażone w zaskarżonej przez ubezpieczoną decyzji.

Zawiadomiony o ocącym, się postępowaniu M. P. nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona K. L. była zatrudniona u M. P. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Gabinet Weterynaryjny V. V. od 5 października 2016 r., przy czym od 5 października 2017 r. na czas nieokreślony. W dniu 6 kwietnia 2018 r. M. P. rozwiązał z K. L. umowę o pracę bez wypowiedzenia (k. 8).

Pozwem z 23 kwietnia 2018 r. (k. 3-6) K. L. wniosła o przywrócenie do pracy u M. P. na dotychczasowym stanowisku, zasądzenie na jej rzecz wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy oraz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Postanowieniem z 4 czerwca 2018 r. Sąd Rejonowy w Siedlcach, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych strony do mediacji (k. 13). W dniu 10 lipca 2018 r. K. L. oraz M. P. zawarli ugodę przed mediatorem (k. 41-42), na podstawie której M. P. cofnął złożone w dniu 6 kwietnia 2018 r. oświadczenie woli o rozwiązaniu z K. L. umowy o pracę bez wypowiedzenia (§ 1 ust. 3 ugody mediacyjnej), a strony zawarły aneks do umowy o pracę (k. 43). Aneksem zmieniono formę zawartej z ubezpieczoną umowy o pracę na umowę na czas określony obowiązującą do 30 listopada 2019 r.

Ubezpieczona była niezdolna do pracy w okresie od 3 kwietnia 2018r. do 16 kwietnia 2018r., od 17 kwietnia 2018r. do 30 kwietnia 2018r., od 1 maja 2018r. do 30 maja 2018r. Za okres niezdolności do pracy od 6 kwietnia 2018r. do 5 maja 2018r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił ubezpieczonej zasiłek chorobowy. W ugodzie mediacyjnej M. P. zobowiązał się wypłacić na rzecz K. L. kwotę 1683 zł za okres niezdolności do pracy w okresie od 6 kwietnia 2018r. do 5 maja 2018r. Powyższa kwota została przez niego wypłacona odwołującej.

(wydruk akta rentowe; potwierdzenia przelewów k. 17-20 a.s.)

Powyższy stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił na podstawie dokumentów dołączonych do akt sprawy, których prawdziwość nie była kwestionowana przez strony w toku postępowania. Sąd oparł się również na zeznaniach odwołującej, które znalazły potwierdzenie w zebranych materiale dowodowym (k. 26-27). K. L. podkreślała, że nie pobrała zasiłku chorobowego ze złej woli, a został jej on wypłacony automatycznie kiedy oczekiwała na rozstrzygnięcie w sprawie odwołania od rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia, a ponadto na bieżąco kontaktowała się z infolinią ZUS, czego organ rentowy nie zakwestionował.

Sąd zważył, co następuje:

W świetle obowiązujących przepisów prawa, nie sposób uznać zasiłku chorobowego wypłaconego K. L. za okres od 07.04.2018 r. do 05.05.2018r. za świadczenia nienależne. Przemawia za tym treść art. 84 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 926, tekst jedn.), zgodnie z którym za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się: 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania; 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

W przedmiotowej sprawie w ocenie Sądu nie zachodzą ww. przesłanki, bowiem ubezpieczona nie została pouczona o braku prawa do pobierania zasiłku chorobowego za okres objęty decyzją. Ponadto ubezpieczona w spornym okresie była w ciąży i oczekiwała na rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w Kielcach w przedmiocie odwołania od rozwiązania

umowy o pracę bez wypowiedzenia. Co więcej, ubezpieczona, nie znając wyniku postępowania sądowego, nie posiadała wiedzy umożliwiającej przyjęcie, że świadomie wprowadziła w błąd organ rentowy.

Ze stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego w wyroku z dnia 17 stycznia 2012 roku, sygn. I UK 194/11, Lex nr 1227962, wynika, że przepis art. 66 ust. 2 ustawy z 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (dalej jako ustawa zasiłkowa) nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 o systemie ubezpieczeń społecznych – w tym znaczeniu, że wyłącza stosowanie tego ostatniego przepisu do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej określa w szczególności sposób zasady potrącania oraz egzekucji, nie wyłącza natomiast stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 o systemie ubezpieczeń społecznych, do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Sąd Najwyższy podkreślił, że ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się do wszystkich ubezpieczeń społecznych, w tym m.in. do ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa (art. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Żaden z przepisów ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie niż art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych kwestii zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Inaczej mówiąc, art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie okoliczności przemawiających za uznaniem świadczenia za pobrane nienależnie niż czyni to art. 84 ust. 2 ustawy systemowej.

W niniejszej sprawie zaistniał stan faktyczny polegający na tym, że ubezpieczona w okresie późniejszym po pobraniu zasiłku chorobowego otrzymała odszkodowanie od pracodawcy, które obejmowało także wynagrodzenie chorobowe za okres objęty decyzją. Dodać należy, że wypłacony zasiłek chorobowy został wypłacony w czasie, gdy K. L. nie wiedziała, jak zakończy się sprawa z jej odwołania od rozwiązania umowy o pracę. Ten układ okoliczności faktycznych nie odpowiada dyspozycji art. 84 ust. 2 ustawy systemowej. Przepis art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zakłada, że ubezpieczonemu przysługuje prawo do określonego świadczenia, a następnie zaistnieje okoliczność, w wyniku której traci do niego prawo (ewentualnie nadal je posiada, lecz w niższej wysokości). Nie skutkuje to jednak zaprzestaniem wypłaty świadczeń. Stają się one wówczas świadczeniem nienależnym, o ile ubezpieczony był pouczony o skutkach wystąpienia danej okoliczności. Wyraźnie zastrzec trzeba, że stan nienależności świadczenia dotyczy tylko tych świadczeń, które zostały wypłacone po jej wystąpieniu (*ex post*).

Organ rentowy próbuje rozciągać pojęcie nienależności świadczenia także na okres, kiedy w świetle prawa było ono należne, lecz przestało nim być wskutek wystąpienia zdarzenia, które dokomponuje określony ustawowo układ warunków, od których zależy prawo do świadczenia (*ex ante*). Zdaniem Sądu art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych działa tylko *ex post*, a ściśle rzecz ujmując od chwili powzięcia wiedzy przez ubezpieczonego wiedzy o zaistnieniu zdarzenia skutkującego odpadnięciem co najmniej jednej z przesłanek prawa do danego świadczenia. Do tego czasu nie można traktować wypłacanego świadczenia jako „świadczenia wypłaconego mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczenia”.

Tak więc, w okresie do czasu otrzymania wynagrodzenia chorobowego od M. P. odwołująca była osobą jedynie potencjalnie uprawnioną do wynagrodzenia chorobowego, w tym czasie zasiłek chorobowy był świadczeniem należnym i w konsekwencji miała prawo do jego pobierania.

Organ rentowy nie wziął pod uwagę zasadniczej kwestii, a mianowicie, że wypłacając ubezpieczonej w spornych okresach zasiłek chorobowy, nie pouczył jej o okolicznościach wyłączających prawo do pobrania tego rodzaju świadczenia. Zakład Ubezpieczeń Społecznych pouczył odwołującą jedynie w dniu 20 kwietnia 2018r. gdy składała oświadczenie i wnioski o wypłatę zasiłku chorobowego, że Zasiłek chorobowy za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego nie przysługuje gdy: ma prawo ustalone do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, kontynuowałaby działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową, która stanowi tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniom chorobowym albo zapewnia prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby, jest uprawniona do zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu rolników. Odwołująca w tamtym okresie nie otrzymała świadczenia od pracodawcy za okres niezdolności do pracy. Nie toczyła się wtedy sprawa z jej odwołania od rozwiązania umowy o pracę, bowiem pozew wniosła dopiero 27 kwietnia 2018r.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że dopiero prawidłowe pouczenie pobierającego świadczenie o braku prawa do jego pobierania stanowi podstawę do zakwalifikowania pobranego świadczenia jako świadczenia nienależnego. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (np. wyrok SN z dnia 26.04.1980r, II URN 51/80, OSNCP 1980, Nr 10, poz. 202, wyrok z dnia 10.12.1985r II URN 207/83, (...) 1986, Nr 3, poz. 71) przyjmuje się, że brak pouczenia świadczeniobiorcy o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń zwalnia go z obowiązku zwrotu świadczeń pobranych mimo istnienia tych okoliczności, choćby nawet mógł powziąć o nich wiadomość z innych źródeł. Obowiązek pouczenia spoczywa na organie rentowym, samo zaś pouczenie powinno być wyczerpujące, zawierające informacje o obowiązujących w dniu pouczenia zasadach ustania lub wstrzymania wypłaty świadczeń. Brak pouczenia zwalnia osobę bezpodstawnie pobierającą świadczenie z obowiązku ich zwrotu.

Wskazać należy, że obowiązek dowodowy, zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodu zawartą w art. 6 kodeksu cywilnego, spoczywał w niniejszym postępowaniu na organie rentowym. To organ rentowy winien był wykazać w niniejszym postępowaniu, że udzielił ubezpieczonej pouczenia co do tego, iż nie posiadał on w spornych okresach prawa do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia społecznego. W warunkach przedmiotowej sprawy organ rentowy, dokonując wypłaty spornego zasiłku chorobowego, winien był pouczyć ubezpieczoną, w jakich okolicznościach prawo to mu nie przysługuje. Organ rentowy nie udowodnił w toku postępowania, aby takiego pouczenia udzielił.

W związku z tym wypłaconego za sporne okresy zasiłku chorobowego nie można uznać w myśl art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za świadczenie nienależne. A tylko świadczenie nienależnie pobrane w myśl ust. 1 art. 84 ww. przepisu podlega zwrotowi.

Sam fakt pobrania świadczenia, które nie przysługiwało wobec istnienia okoliczności powodującej ustanie prawa do świadczenia, nie przesądza jeszcze o obowiązku jego zwrotu (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 lutego 2005 roku, I UK 440/03). Z dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych nie wynika, aby doszło do świadomego wywołania przez ubezpieczoną fałszywego przeświadczenia organu rentowego o przysługujących ubezpieczonej prawie do zasiłku chorobowego za sporny okres. W szczególności nie posłużyła się nieprawdziwymi zeznaniami bądź fałszywymi dokumentami.

Z powyższych względów Sąd orzekł jak w wyroku.